

De mythe van Atalante

door Imme Dros

I

Zonen dragen de naam van hun vader tot ver in de toekomst, dochters dragen hoogstens zonen voor andere vaders. Atalante was het kind van een vorst die al jaren hoopte op zonen. Toen er laat in zijn leven een meisje werd geboren liet hij de zuigeling na de geboorte naar het gebergte brengen als prooi voor verscheurende dieren.

Weg met dat wezen dat hem alleen maar op kosten kon jagen. Soms zijn verscheurende dieren minder hardvochtig dan mensen. want een berin die haar jong had verloren ontdekte het arme schepseltje, warmde het tegen haar vacht en gaf het te drinken. Niet veel later werd het dier door pijlen getroffen tijdens de jacht. Een jager ontfermde zich over het meisje met de stralende ogen en gaf haar de naam Atalante.

Toen haar benen haar konden dragen en ze een boogje wist te hanteren mocht ze mee op de jacht; haar verlangen net zo goed te zijn als de jagers en liefst nog wat beter maakte dat ze zich dwong om sneller en sneller te rennen tot geen man op de wereld haar nog in wist te halen, en ze oefende zich met de boog tot ze alles kon raken wat maar bewoog. Ze wilde een tweede Artemis zijn, een ongebonden maagd die geen echtgenoot hoefde te dulden.

Voor het bestaan van vrouwen voelde ze niets dan verachting; zo zou zij niet leven, zij was de gelijke van mannen.

Bergleeuwen meden haar al vroeg en twee jonge kentauren moesten hun poging Atalante te schaken bekopen met een snelle dood. Ze sloten haar in en ze grijnsden: 'Blijf maar staan, lekker hapje, want we krijgen je toch wel, tegen ons kentauren kunnen mensen niet lopen!'

Met de weergaloze koelbloedigheid die in haar aard lag trok de tengere Atalante de boog van haar schouder en nam rustig de tijd om te mikken op haar belagers, die ze de een na de ander een vlijmende pijl in het hart schoot.

Daarna kende haar arrogantie geen grenzen meer. Dus toen Iason de moedigste helden afliep om hen te vragen of ze samen met hem het Gulden

Vlies wilden halen, bood Atalante zich ongevraagd aan. Zij stond erop met de Argo mee te gaan. Was zij niet gelijk aan de mannen?

Kon ze niet even hard rennen, kon ze niet even goed schieten?

Ja, dat wel, maar Iason voorzag de grootste problemen als er één vrouw aan boord zou zijn met tientallen mannen. Dus hij sloot haar uit van deelname. En toen de Argo wegvoer uit Iolkos had Atalante het nakijken. Razend, diep teleurgesteld, zwaar beledigd stond ze met alle andere vrouwen te huilen. Ze huilde niet om een geliefde die op reis wel kon sterven, ze huilde omdat ze een vrouw was!

Mannen stelden de wet en een vrouw had die wet maar te volgen. Zij, Atalante, moest bukken en buigen voor haar gelijken.

Dat was niet te verteren. Toen de Argo terugkwam na een lange reis vol ontberingen nam Atalante wraak: bij het worstelen tijdens begrafenisfeesten bedwong ze Peleus en daarmee joeg ze het schaamrood naar de gezichten van de aanwezige Argonauten. Peleus was niet de eerste de beste en geen van de anderen had hem verslagen. Nu kreeg een vrouw hem eronder! Dat betekende dat die vrouw dus eigenlijk alle Argonauten de baas was.

En toen de koning van Kalydonië alle beroemde helden opriep om hem van een zwijn te bevrijden, een verschrikkelijk ondiert dat de dorpen onveilig maakte, vee verscheurde en voor zo'n schrikbewind zorgde dat er daar op de akkers niet meer geogst werd - de boeren durfden hun huis niet meer uit en er dreigde hongersnood in het eens zo welvarende Kalydonië - ging Atalante mee op jacht en geen van de mannen hield haar meer tegen.

Iason kreeg achteraf wel gelijk: ze veroorzaakte ruzie onder de jagers en bovendien de dood van de jonge held Meleager, de zoon van de Kalydonische koning, die met de Argo meevoer toen hij nog bijna een kind was.

Over hem bestond een eigenaardige mythe.

Op de dag dat hij werd geboren verschenen de Moiren, spinnend, metend en knippend aan het bed van zijn moeder, koningin Althaia, die van schrik bijna doodbleef.

Twee van de schikgodinnen voorspelden roem voor de jongen, maar de derde wees met haar scherpe schaar in het houtvuur. 'Meleager zal sterven zodra dat houtblok verkoold is,' riep ze. Voor de ontstelde moeder nog vragen kon stellen

waren de Moiren verdwenen met veel geklapwiek van mouwen. Sidderend glipte de kraamvrouw haar bed uit. Ze griste het houtblok met haar blote handen uit de vlammenzee, sloeg het smeulende vuur uit en stopte het hout op een veilige plaats weg.

Maar ze zei het niet aan haar zoon, ze zei het aan niemand. Meleager maakte de eerste voorspelling al vroeg waar: hij was nog bijna een kind toen hij mee wilde gaan met de Argo en zijn vader liet hem tenslotte gaan in gezelschap van een oom. Hij was de jongste maar lang niet de minste van de Argonauten en had de tijd van zijn leven ondanks alle ontberingen, ondanks alle gevaren.

II

Roem die te vroeg komt kan de rest van het leven bederven.

Meleager verveelde zich toen hij thuis was gekomen. Even goed of beter zal het niet gauw meer worden, dacht hij, en hij had heimwee naar het schip en zijn vrienden.

Kalydonië was te beperkt voor een man van de wereld. Taaie familieproblemen, slepende oorlogen om een grens of een stadje, moest hij daar zijn dagen mee vullen? Ook uit het huwelijk putte hij weinig voldoening, hij hield niet van zijn zwijgzame vrouw en ze hadden alleen maar een dochter.

Pas toen zijn vader de jacht op het zwijn wilde houden begon hij op te fleuren. Nu zou er eindelijk weer iets gebeuren, iets wat heel in de verte leek op de reis met de Argo.

Die verwachting kwam uit, de Argonauten, zijn oude vrienden, arriveerden in Kalydonië voor de jacht op het wilde zwijn, dat Artemis volgens geruchten naar Kalydonië had gestuurd om de koning te straffen voor nalatigheid: hij had haar altaar verwaarloosd.

Samen met de Argonauten kwam ook Atalante bij het paleis aan. De mannen probeerden haar buiten te sluiten in een geheim overleg. Ze bepaalden dat drijfjacht voor vrouwen veel te gevaarlijk was. Ze moesten dat meisje beschermen tegen zichzelf. Juist daarmee maakten ze Artemis razend!

- Goden behandelden de godinnen als mannen de vrouwen. –

En ze vloog meteen naar de liefdesgodin Afrodite, niet haar beste vriendin maar de enige die haar kon helpen. 'Jij maakt slaven van goden en mensen. Kun je niet zorgen dat Atalante wordt geaccepteerd door die lummels?' vroeg ze. Afrodite toonde haar eeuwige glimlach.

'Maar natuurlijk, Artemis, laat het gerust aan me over,' zei ze en ze stond al in Kalydonië, waar ze Atalante alleen vond. De mannen aten natuurlijk met elkaar zonder vrouwen erbij, dat was de gewoonte.

Afrodite nam de gedaante aan van een vogel, zette zich op een balk in de eetzaal, keek naar beneden en herkende een man die ze eindelijk mores zou leren, Meleager, de zoon van de koning! Daar zat hij te drinken en te lachen met zijn vrienden. Hij was gelukkig. Liefde had hij niet nodig, avontuur was zijn leven! Offeren op haar altaar was er niet bij. Dat moest uit zijn.

Afrodite vloog op en scheerde rakelings langs hem.

Meleager schrok en zag ineens Atalante door de open deuren in de tuin van zijn vader, niet zoals hij haar eerder gezien had, met andere ogen, met de ogen van iemand die verliefd is. Hij wist niet wat hem overkwam! Hij had gedacht dat het mooiste in zijn leven voorbij was: de reis met de Argo, de vriendschap van zijn reisgenoten en het veroveren van het Gulden Vlies. Maar plotseling bleek dat allemaal in het niet te vallen bij de vreemde, zoete vervoering die hij voelde toen hij Atalante zag lopen met de boog om haar schouder. Sinds het moment dat de vogel langs zijn wang streek met de punt van haar vleugeltje liep hij Atalante achterna van ochtend tot avond.

In haar gezelschap begonnen zijn handen en knieën te beven, iets wat hem zelfs bij het grootste gevaar en de felste gevechten nooit was overkomen. Hij wilde alleen nog bij háár zijn, bij Atalante, maar als ze niet met de anderen deel mocht nemen aan de jacht op het zwijn zou ze zeker naar huis gaan.

Dan liet ze hem alleen. Dan was ze weg uit zijn ogen. Dat mocht niet gebeuren. Atalante moest blijven.

Wat kon zijn vriendschap met de Argonauten hem schelen, wat kon zijn land, zijn vader, zijn vrouw of dochter hem schelen! Atalante was alles waard. Atalante moest blijven.

Hij verzette zich tegen de wil van de meerderheid en hij kreeg als gastheer gedaan dat Atalante mocht meedoen met de jacht. Ze bleef, en om haar liefde

te winnen steeg Meleager tot grote hoogten: hij doodde het zwijn van Artemis, wat Atalante hem trouwens niét in dank afnam.

Zij had het dier als eerste geraakt met een van haar pijlen, en nog voordat zij de kans kreeg het werk te voltooien stormde Meleager naar voren en hij stak het beest dood.

Wel gaf hij Atalante de huid, waardoor er een felle strijd ontbrandde tussen hem en de broers van zijn moeder.

Zij misgunden Atalante de jachttrofee, net als trouwens de andere deelnemers aan de jacht, maar die wisten wat de reden was dat Meleager haar voortrok.

Schouderophalend stemden ze toe dat het meisje de huid kreeg.

Koppig probeerden de ooms van Meleager met woorden en met grof geweld de huid te bemachtigen, tot hun neef verblind van verliefdheid Atalante te hulp kwam en de broers van zijn moeder met groot gevaar voor zijn leven doodde in tweegevechten. Toen Althaia bericht kreeg dat Meleager haar broers had gedood om de eer van een vrouw van onbekende afkomst die met mannen op jacht ging, raakte ze buiten zichzelf van drift, ze haalde het houtblok uit een met sloten vergrendelde kist en smeed het de haard in.

Voor ze tot zichzelf kon komen stond het verdroogde hout in lichterlaaie, haar zoon was niet meer te redden.

Meleager stierf een pijnlijke dood in het bijzijn van zijn zusje, dat na die aanblik nooit meer kon lachen.

III

Wie wordt bewonderd vindt een plek aan iedere tafel!

Toen Atalante de huid van het Kalydonische zwijn had, werd ze door koningen uitgenodigd. Zelfs door haar vader. Want een dochter die van befaamde helden kon winnen wou hij wel erkennen. Hij sloot haar ontroerd in zijn armen. 'Jij bent meer waard dan de zoon die ik altijd wou hebben.

Kom met me mee naar huis, mijn hele bezit zal van jou zijn, want de goden hebben ons geen kind meer geschonken na je geboorte en we zijn te oud om te hopen dat er nog wat zal komen. Blijf bij mij en je moeder,' smeekte hij.

Atalante bleef, het bloed kruipt nu eenmaal waar het niet gaan kan. Maar al gauw werd duidelijk dat er van Atalante wel een tegenprestatie verwacht werd.

Zij moest trouwen om het nageslacht veilig te stellen. 'Lieve kind, we hebben niet het eeuwige leven.

Zorg voor zonen. Zoek een echtgenoot die naar je zin is,' zei haar vader, overtuigd dat zijn dochter zou zwichten voor de argumenten en de publieke opinie.

'Als ik sterf zal alles van jou zijn, maar het is nodig dat er erfgenamen komen voor later. En trouwens, jij hebt ook iemand nodig om samen met jou te regeren.

Vrouwen kunnen geen vergadering leiden en ook geen oorlogen voeren. Ze hebben misschien de capaciteiten, maar de mensen in dit land zullen nooit accepteren dat een vrouw bevelen geeft aan oudere mannen.

Ik zal de vorsten die geschikt zijn om koning te worden in ons paleis ontvangen zodat je rustig kunt kiezen.

Niemand dwingt je een man te nemen die je niet aanstaat, maar het volk zal zeker eisen dat je gaat trouwen en je kan je lieve moeder geen groter plezier doen.'

Atalante was absoluut niet van plan op zijn wensen in te gaan en ze vond zijn argumenten onzinnig, achterhaald en ouderwets. Dat liet ze niet merken.

'Vader, ik wil natuurlijk trouwen en kinderen krijgen, welke vrouw wil dat niet? Maar ik trouw alleen een gelijke,' zei ze. Haar vader maakte een breed gebaar met zijn handen.

'Kind, dat spreekt vanzelf, we verwachten natuurlijk niet anders. Wie in aanmerking komen wil moet rijk en beroemd zijn. Want alleen het beste is goed genoeg voor mijn dochter.'

'Rijk en beroemd is niet goed genoeg, ik bind me alleen maar aan een man die mij in een hardlooptwedstrijd verslaan kan.' zei Atalante en haar vader wreef in zijn handen.

Tegen een man moest elke vrouw het immers verliezen!

Vol vertrouwen organiseerde hij wedstrijden met als hoofdprijs Atalante. Wie verloor van het meisje werd ter dood gebracht. Het bleek al gauw dat de vorsten die zich in rijen aandienden, om het goud van de vader of om de schoonheid van Atalante, totaal niet beseften tegen wie ze het opnamen. Atalante was zó snel dat er een woud van palen geplant werd rond de paleistuin met de afgehouden hoofden van de verliezers.

Soms gaf ze zelfs haar tegenstander een halve baan voorsprong om hem ver voor de eindstreep spelenderwijs te passeren.

Atalante deed of ze treurde maar lachte in stilte.

Al haar arrogante aanbidders joeg ze de dood in.

Maar haar eigen arrogantie stoorde de goden en met name Afrodite. Door Atalante gingen er te veel mannen voor de liefde verloren, wat beduidend scheelde in de offers, en daarom hielp de godin een jonge vorst die Melanion heette Atalante te verslaan. Door list, niet door snelheid. Van Atalante kon een man onmogelijk winnen.

Voor hij zou lopen zocht Afrodite Melanion op en gaf hem drie volmaakte, gouden appels. Ze glansden als een zon of een maan, en wie ze zag wou ze strelen, aanraken, koesteren, want ze waren adembenemend.

Even adembenemend als Afrodite. De jongen staarde haar sprakeloos aan en kon geen vin meer verroeren.

Zo ongeveer, als wanneer bij nacht een konijn in een lichtstraal naar een jager blijft staren - en hij kan niét meer ontkomen aan het verlamdende schijnsel - zo bleef Melanion staren naar de godin van de liefde, die hem glimlachend toesprak.

Gooi de gouden appels een voor een voor de voeten van Atalante als ze te dicht in je buurt komt. Ze zal ze zeker willen pakken en door haar hebzucht verliezen,' fluisterde Afrodite en ze verdween uit zijn ogen.

Half verdoemd liep Melanion naar de plaats waar de mannen mochten starten. Ergens achter hem, heel in de verte, stond Atalante. De koning liet de wedloop beginnen zonder de minste hoop dat er dit keer een bruiloft zou volgen want de kandidaat liep traag door de last van de appels.

Eerder dan Melanion had verwacht kon hij horen dat Atalante hem dreigde in

te halen. Hij liet de eerste appel vallen en strompelde door. Atalante zag het begerenswaardige voorwerp. Ze bukte zich om het op te pakken en nam de tijd om het goed te bekijken.

Haast had ze niet. Ze zat de man alweer op de hielen toen er een tweede appel voor haar voeten kwam rollen, even verleidelijk als de eerste. Ze móést hem wel pakken, wegen in haar hand. Ze had alle tijd van de wereld, zelfs met de eindstreep in zicht. Melanion gooide de derde appel en wist op het nippertje aan de dood te ontkomen. Atalante moest zich gewonnen geven en trouwen.

Na zijn overwinning vergat Melanion wat hij aan Afrodite te danken had, hij offerde niets meer op het altaar van de godin die hem zo had geholpen.

Afrodite nam wraak. Ze maakte dat hij zijn hartstocht niet kon beheersen, onverzadigbaar bleef hij verlangen Atalante te bezitten. Ze kon hem niet temmen en het is heel goed mogelijk dat ze dat ook niet echt wilde, want ze week niet van zijn zijde waar hij ook heen ging.

Eens op een jacht in het bos werd Melanion plotseling gek van wellust. Er was geen schuilplaats in de omgeving, alleen een tempel van Zeus. Melanion trok Atalante naar binnen, duwde haar op het heilige altaar en bleef haar beminnen tot de god van de donder door Afrodite gewaarschuwd neerdaalde van de Olympos om de schenners te straffen.

Tot zijn ontzetting merkte Melanion dat zijn geliefde langzaam veranderde in een leeuwin en hijzelf in een leeuw, zijn handen waren klauwen geworden. Ze renden al brullend weg van de tempel en raakten elkaar op die stuurloze vlucht kwijt.

Maar de honger naar elkaar bleef bestaan en hun straf was dat ze elkaar in het uitgestrekte bos niet meer vonden.